

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ
ПРОГРАМОЮ «Східна філологія,
західноєвропейська мова та переклад:
японська мова і література»
(ОС «МАГІСТР»)**

Затверджено

Вченою радою Інституту філології

КНУ імені Тараса Шевченка

протокол № 7

від 28 лютого 2017 року

Київ – 2017

ВСТУП

Екзамен з фаху як форма вступного випробування для навчання за освітньою програмою «Східна філологія (японська), західноєвропейська мова і переклад» (ОС «МАГІСТР») відбувається відповідно до «Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2017 навчальний рік» і має форму індивідуального екзамену.

Екзамен передбачає виконання теоретичних тестових завдань, а також виконання завдань на уміння практично застосовувати набуті знання з фаху відповідно до затвердженої програми вступних випробувань з відповідних фахових дисциплін, що за змістом і обсягом становлять навчальний матеріал підготовки фахівців за освітнім ступенем «Бакалавр».

Вступникові пропонується в екзаменаційному білеті 3 тестові завдання з мови і літератури відповідно, а саме: теоретичний аспект сучасної японської мови; історія японської літератури; лексико-граматичне завдання (має практичне спрямування, включає в себе мовний аналіз невеличкого текстового фрагмента), також у білеті запропонована тема письмового твору для вступника.

Максимальна кількість балів, що їх може набрати вступник, становить **200**. Відповіді на запропоновані тестові завдання і виконання відповідних завдань оцінюються такими балами (нижче наводиться максимально можлива кількість балів з кожного завдання).

<i>Завдання</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
1. Сучасна японська мова (теоретичні аспекти)	60
2. Історія японської літератури.	60
3. Лексико-граматичне завдання.	40
4. Твір на тему	40

Теоретична частина (120 балів)

Сучасна японська мова (60 балів).

Загальна характеристика японської мови.

Проблема походження японської мови. Характерні особливості японської мови.

Фонетика і фонологія.

Голосні звуки. Види та типи голосних звуків в японській мові. Класифікація за стандартами Міжнародної фонетичної асоціації. Редукція. Вставка голосного у корені. Чергування голосних.

Приголосні звуки. Види та типи приголосних в японській мові. Класифікація за стандартами Міжнародної фонетичної асоціації, традиційна японська класифікація („чисті“, „замутнені“, та „напівзамутнені“ звуки). Алофони. Комбінація „приголосний + йотований голосний звуки“.

Ритміка японської мови. Силабічний алфавіт і поняття „складу“. Типи складів в японській мові. Наголос в японській мові: типи та тенденції.

Морфологія.

Класифікації частин мови, запропоновані японськими лінгвістами (Хашімото Шінкічі, Токіеда Мотокі Ямада Йошію). Сучасні варіанти класифікації частин мови. Самостійні та службові (релятивні) частини мови.

Іменник. Види іменника. Категорія відмінювання. Система відмінків японської мови. Синтаксична роль іменника.

Займенник. Класифікація займенників та їх функції.

Числівник. Види числівників за походженням. Особливості числівників, їх граматичні функції. Власне японські числівники та числівники китайського походження. Лічильні суфікси. Синтаксичні позиції числівника.

Прикметник. Предикативні (I-keiyoushi), напівпредикативні (Na-keiyoushi) та непередикативні. Форми прикметників. Категорія часу. Ввічливі форми прикметників. Синтаксичні зв'язки прикметників.

Дієслово. Особливості японських дієслів. Вживання відмінкових часток з дієсловами. Повнозначні та допоміжні дієслова. Перехідні (tadoushi) та неперехідні (jidoushi) дієслова. Категорія виду. Категорія часу. Абсолютний і відносний час. Категорія модальності. Активний та пасивний стан дієслів. Форма каузатива та пасивного каузатива. Ввічливі форми дієслів. Синтаксичні функції дієслів.

Прислівник. Загальна характеристика прислівників японської мови. Синтаксичне оформлення прислівників.

Службові частини мови. Загальна характеристика сполучників. Характеристика та класифікація часток. Поняття про вигуки в японській мові.

Синтаксис.

Особливості японського словосполучення та речення. Порядок слів. Члени речення. Синтаксична роль різних частин мови. Синтаксис словосполучень. Способи вираження синтаксичних зв'язків: примикання, керування і узгодження.

Просте речення. Особливості простого речення. Поширене і непоширене речення. Структура простого речення. Основні правила трансформації. Види простого речення за метою висловлювання. Вираження модальності у реченні.

Складне речення. Складне речення з сурядним зв'язком. Складне речення з підрядним зв'язком. Види речень з підрядним зв'язком.

Фраза та її структура. Правила побудови фрази. Цитування. Речення з прямою і непрямою мовою. Речення з прихованою непрямою мовою. Речення з нестандартним порядком слів. Еліпсис та парцеляція.

Лексика.

Основні лексичні одиниці. Характерні риси словотвору. Скорочення та аббревіатури. Полісемія. Синоніми та антоніми в японській мові. Омонімія. Запозичення та слова іншомовного походження. Неологізми та застаріла лексика. Фразеологічні одиниці. Ідіоми.

Особливості японської писемності.

Поняття „змішаного алфавітно-ієрогліфічного" письма. Розвиток писемності в Японії.

Ієрогліфи: історія виникнення та запозичення з Китаю; структура та типи ієрогліфів; поняття ключа.

Кана: історія виникнення. Різниця у вживанні „*хірагана*" та „*катакана*". Стилї написання та каліграфія.

Японська література (60 балів).

I. ПРАДАВНИЙ ПЕРІОД 上代文学

1. Жанрова характеристика літератури прадавнього періоду
Фольклорні та літературні твори дописемного періоду: обрядові пісні, молитвослови, міфи та легенди. Найдавніші письмові джерела: Історико-міфологічний літопис "Коджікі" (古事記) та "Аннали Японії" "日本書紀". Зібрання "Нотатки про землі та звичаї" "風土記". Найдавніша антологія "Ман'йошю" (万葉集) як збірка фольклорних та літературних віршованих творів усіх жанрів IV-VIII ст.

2. Міфи *шінва* (神話), легенди *денсецу* (伝説) та притчі *сецува* (説話). Міфи про створення світу та країни Ямато. Найдавніше зібрання буддійських притч "Японські легенди про надзвичайне" 日本靈異記".

3. Синтоїстські молитвослови та імператорські накази як літературні жанри. Основні чинники їх формування (такі як віра в душу слова тощо). "Зібрання молитвословів років Енгі" – "延喜式". Різновиди жанру молитвословів.

4. Прадавній фольклор. Первісні форми його існування: міфи та легенди, святкові, застільні та обрядові пісні, величальні речитативи, переклички хорів під час сезонних ігрищ тощо. Легенди про географічні назви у зібранні "Фудокі" (風土記).

5. Антологія "Ман'йошю" (万葉集). Формування суто японських поетичних літературних.

6. Японська китайськомовна література.

II. КЛАСИЧНА ЛІТЕРАТУРА 中古文学

1. Загальна характеристика періоду: історичний фон, формування японської поезії *вака* (和歌), ренесанс "жіночої" літератури та фольклору.

2. Китайськомовна література класичного періоду *камбун* (漢文). Розквіт япономовної поезії та занепад китайськомовної. Антологія "Кокінсю" (古今集) як неперевершений зразок класичної японської поезії, її структупа та жанрові особливості. Інші антології *вака* цього періоду. Трактати з теорії *вака*.

3. Повісті *моногатарі* (物語). Первісне визначення жанру *моногатарі* як узагальненого найменування переповідок народних казок, легенд, притч, байок, анекдотів. Типи літературних *моногатарі*: повісті-композиції *яори* 作り物語, віршовані повісті *кака* 歌物語. "Такеторі-мопогатарі" (竹取物語) – типовий представник повістей-композицій, його композиційні особливості. Найвідоміші зразки жанру віршованих повістей *кака* 歌物語, особливості їх композиції. "Генджі-мопогатарі" (源氏物語) – всесвітню відомий шедевр японської прози класичного періоду жанру великих повістей. Його композиційні та жанрові особливості.

4. Щоденники *ніккі* (日記). Есеї *дзуйхіцу* (隨筆). Щоденникова проза в Японії, її різновиди. "Тоса-ніккі" (土佐日記) "Макура –но соші" (枕草子) – шедевр есеїстичної прози жанру *дзуйхіцу*.

5. Історичні повісті *рекіші-мопогатарі* (歴史物語). Література жанру *сецува* (説話).

III. СЕРЕДНЬОВІЧНА ЛІТЕРАТУРА 中世文学

1. Загальна характеристика: народження нових літературних форм у зв'язку зі зміною домінуючого суспільного класу. Становлення жанрів: військових епопей *гункі* 軍記, ланцюгових віршів *ренга* (連歌),

драматургічних жанрів *но* (能) та *кьоґен* (狂言).

2. Поезія *вака* (和歌), ланцюгові вірші *ренга* (連歌). Особливості жанру *вака* в епоху середньовіччя. Антологія "Сін-кокін-вакасю" (新古今和歌集), особливості її поетики на відміну від класичної антології "Кокін-вакасю" (古今和歌集). Інші поетичні антології. Середньовічні трактати з теорії поезії. Ланцюгові вірші *ренга*. Закони композиції *поем-ренга*.

3. Військові епопеї *гункі* (軍記). Література епохи громадянських воєн, її носії. Повісті, "Хейке-моногатарі" (平家物語), "Тайхейкі" (太平記), та інші, їх жанрові особливості.

6. Щоденники *ніккі* (日記), есеї *суйбі*. Середньовічні есеї як "література відлюдників". Неперевершені зразки цього жанру – "Записки з келії" (方丈記) та "Нотатки з нудьги" (徒然草), їх композиційні та жанрові особливості.

7. Японська середньовічна драматургія.

IV. ЛІТЕРАТУРА ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ 近世文学

1. Загальна характеристика.

2. Простонародна література. Міські оповідання про наш прикрий світ – *укійо-дзоші* (浮世草子). Жанр *канадзоші* (仮名草子), його творці цього жанру. Комічні, релігійні та сентиментальні різновиди *укійо-дзоші*. Еротичність сюжетів та елементи реалізму в оповіданнях про наш прикрий світ. Іхара Сайкаку – співець кохання у жорстко регламентованому феодальному суспільстві. Його найвідоміші твори.

3. Жанр *джьорурі* (浄瑠璃), драматургічні жанри театру *кабукі* (歌舞伎), фольклор пізнього середньовіччя. Витоки жанру *джьорурі* у народнопісенній творчості, його різновиди: давні, співавторські. Видатний драматург Чікамацу Мондзаемон та його твори: "曾根崎心中", "天心中の網島" та ін.

4. Поезія *хайкай* (俳諧). Витоки жанру *хайкай* та його виокремлення. Поетичні школи *хайкай*. Мацуо Басьо та збірки його тривіршів. Естетичні категорії тривірш, започатковані Басьо. Інші відомі автори жанру *хайку* (俳句): Бусон, Ісса та інші.

5. Відродження жанру *танка* (短歌).

Практична частина (80 балів)

1. Лексико-граматичний тест (40 балів).

2. Твір на тему (40 балів):

1. Особливості японського побуту.
2. Система освіти в Японії та Україні.
3. Релігійна ситуація у сучасній Японії.
4. Основні японські винаходи.
5. Наука й техніка в Японії ХХІ століття.
6. Масмедіа Японії та України.
7. Родинні стосунки в Японії та Україні.
8. Японсько-українські дипломатичні відносини.
9. Економічні зв'язки Японії та України.
10. Стосунки статей в історії та культурі Японії.
11. Статус жінки у сучасному суспільстві.
12. Глобалізаційні процеси у світі.
13. Географічне положення Японії на карті світу.
14. Токіо – столиця Японії.
15. Київ – столиця України.
16. Японські традиційні свята.
17. Особливості японської кухні.
18. Японський чай та традиції чаєпиття.
19. Мистецтво аранжування квітів *ікебана*.
20. Традиційні японські бойові мистецтва.
21. Спортивні досягнення японців.
22. Видатні японські письменники сучасності.
23. Видатні політичні та громадські діячі Японії.
24. Японська архітектура.
25. Фразеологізми в японській мові.
26. Чи може краса врятувати світ?
27. Основні віхи історії Японії.
28. Охорона довкілля.
29. Етикет в Японії.
30. Сучасні інформаційні технології.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До блоку «Японська мова»

1. Алпатов В.М. Категории вежливости в современном японском языке. – М., 1973. – 109 с.
2. Алпатов В.М. Структура грамматических единиц в современном японском языке. – М., 1979. – 149 с.
3. Алпатов В.М. Япония: язык и общество. – М., 2003. – 208 с.
4. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики. – М., 2002. – 160 с.
5. Бондаренко І., Хіно Т. Українсько-японський словник / За ред. Ю.О. Карпенка. – К., 1997. – 250 с.
6. Бондаренко І., Хіно Т. Українсько-японський, японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів. – К., 1998. – 592 с.
7. Вардуль И.Ф. Очерки потенциального синтаксиса японского языка. – М., 1964. – 148 с.
8. Головнин И.В. Признаки предложения в японском языке // Вопросы японского языка. / Отв. ред. И.Ф. Вардуль. – М., 1971. – С. 133-158.
9. Данилов А.Ю. Японский язык. Глагол: категория вида. – М., 2001. – 176 с.
10. Данилов А.Ю. Японский язык. Побудительный и побудительно - страдательный залоги. – М., 2000. – 72 с.
11. Данилов А.Ю. Японский язык. Страдательный залог. – М., 2000. – 64 с.
12. Жукова И.В. Стилистика японского языка. – М., 2002. – 111 с.
13. Зарубин С.Ф., Рожецкий А.М. Большой русско-японский словарь. – М., 1998. – 896 с.
14. Киэда М. Грамматика японского языка. – т. 1. – М., 1971. – 679 с.
15. Киэда М. Грамматика японского языка. – т. 2. – М., 1971. – 266 с.
16. Колпакчи Е.М. Строй японского языка. – Л., 1936. – 33 с.
17. Комарницька Т.К. Сучасна японська літературна мова : теорет. курс : [в 2 т.] / Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Вид. дім Д. Бураго. Т. 1. – 2012. – 318, [2] с. : табл. – Бібліогр.: с. 292-318.
18. Комарницька Т.К. Сучасна японська літературна мова : теорет. курс : [в 2 т.] / Т.К. Комарницька, К.Ю. Комісаров ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Вид. дім Д. Бураго. Т. 2. – 2012. – 424 с. : табл. – Бібліогр.: с. 398-424.
19. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение: Учебное пособие. – М., 2004. – 424 с.
20. Комісаров К.Ю. Умовні конструкції в сучасній японській мові. К., 2007. – 94 с.
21. Конрад Н.И. Синтаксис японского национального литературного языка. – М., 1937. – 375 с.
22. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. – К., 2003. – 280 с.
23. Лаврентьев Б.П. Практическая грамматика японского языка. – М., 2001. – 352 с.
24. Лаврентьев Б.П. Японско-русский словарь. – М., 2000. – 576 с.

25. Мишина М.А. Японский язык. Устный перевод на средних семестрах. – М., 1995. – 190 с.
26. Мігдальська В.І., Мігдальський О.І. Базова грамати́ка японської мови. – Одеса, 2000. – 65 с.
27. Неверов С.В. Общественно-языковая практика современной Японии. – М., 2005. – 152 с.
28. Пашковский А.А. Грамматика японского литературного языка. Морфология. – М., 1941. – 218 с.
29. Серебряков В.Я. Основные грамматические конструкции современного японского языка. – М., 2000. – 76 с.
30. Сыромятников Н.А. Развитие новояпонского языка. – М., 1978. – 299 с.
31. Сыромятников Н.А. Система времен в новояпонском языке. – М., 1971. – 236 с.
32. Фельдман Н.И. Японский язык. – М., 2005. – 96 с.
33. Фролова О.П. Японский речевой этикет (лингвистический аспект). – Новосибирск, 1997. – 44 с.
34. Alfonso Anthony. Japanese Language Patterns. – Tokyo, 1992. – 735 p.
35. Makino Seiichi, Tsutsui Michio. A Dictionary of Basic Japanese Grammar (日本語基本文法辞典). The Japan Times. – Tokyo, 1997. – 634 p.
36. Makino Seiichi, Tsutsui Michio. A Dictionary of Intermediate Japanese Grammar (日本語文法辞典 [中級編]). The Japan Times. – Tokyo, 1997. – 760 p.
37. Takeuchi Lone. The Structure and History of Japanese: from Yamatokotoba to Nihongo. Longman. – London and New York, 1999. – 347 p.
38. Tatematsu Kikuko, Tateoka Yoko, Matsumoto Takashi, Sato Tsukasa. Writing Letters in Japanese. The Japan Times. – Tokyo, 2000. – 142 p.
39. 秋元美, 晴有賀千佳子. ペアで覚えるいろいろな言葉. 武蔵野書院. – 東京, 2002. – 247 頁.
40. 蒲谷宏, 川口義一, 坂本 恵. 敬語表現. 大修館書店. – 東京, 1998. – 236 頁.
41. 教師と学習者のための日本語文型辞典. くろしお出版. – 東京, 2001. – 693 頁.
42. 故事ことわざ辞典 / 守随憲治監修. 新文学書房. – 東京, 1984. – 429 頁.
43. 近藤安月子, 丸山千歌. 中・上級日本語教科書・日本への招待. 東京大学出版会. – 東京, 2001. – 193 頁.
44. 上級日本語教材日本を考える五つの話題. スリーエーネットワーク. – 東京, 1995. – 156 頁.
45. 上級日本語. 東京外国語大学留学生日本語教育センター. 凡人社. – 東京, 1998. – 237 頁.
46. 接続の表現 // 外国人のための日本語 : 例文問題シリーズ. – 6. 荒竹出版. – 東京, 1996. – 144 頁.
47. 高見澤 孟. オフィスの日本語. アルク. – 東京, 1996. – 163 頁.
48. テンス・アスペクト・ムード // 外国人のための日本語 : 例文・問題シリーズ. – 15. 荒竹出版. – 東京, 1995. – 170 頁.
49. どんな時どう使う日本語表現文型 200 (初・中級). アルク. – 東京, 2000. – 237 頁.
50. どんな時どう使う日本語表現文型 500 (中・上級). アルク. – 東京, 2001. – 233 頁.
51. 日本を話そう. 15 のテーマで学ぶ日本事情. The Japan Times. – 東京, 1994. – 142 頁.
52. 蓮沼昭子, 有田節子, 前田直子. 条件表現 // 日本語文法セルフマスターシリーズ. く

- ろしお出版。－東京, 2001。－203 頁。
53. 文化中級日本語 I. 文化外国語専門学校。－東京, 1994。－237 頁。
54. 文化中級日本語 II. 文化外国語専門学校。－東京, 1997。－277 頁。
55. みんなの日本語初級 I. スリーエーネットワーク。－東京, 1999。－244 頁。
56. みんなの日本語初級 II. スリーエーネットワーク。－東京, 1999。－247 頁。
57. みんなの日本語初級 I 翻訳・文法解説ロシア語版. スリーエーネットワーク。－東京, 2003。－189 頁。
58. みんなの日本語初級 II 翻訳・文法解説ロシア語版. スリーエーネットワーク。－東京, 2003。－167 頁。

До блоку «Японська література»

1. Антологія японської класичної поезії. Танка, ренга (VIII-XV ст.) / Передм., пер. з яп., комент. І. П. Бондаренка. – К., 2004. – 912.
2. Антологія японської поезії. Хайку XVII-XX ст. / Передм., пер. з яп., комент. І. П. Бондаренка. – К.: Дніпро, 2002.
3. Басё. Стихи. - М., 1985.
4. Времена года. Из современной поэзии классических жанров. - М., 1980.
5. Горегляд В.Н. Японская литература VIII-XII вв. - СПб., 1997.
6. Екеку — классическая японская драма. — М., 1970.
7. Збірка старих і нових японських пісень («Кокін-вака-сю») / (Пер. з яп., передм. та коментарі І. Бондаренка). – К.: Факт, 2006.
8. Исе Моногатари - М., 1979.
9. Ихара Сайкаку. Избранное. - М., 1974.
10. Ихара Сайкаку. Новеллы. - М., 1981.
11. Кенко Хоси. Записки от скуки. - М., 1970.
12. Кин Дональд. Японская литература XIII-XIX столетий. - М., 1978.
13. Классическая проза Дальнего Востока (Библиограф. Всемирн. лит.). - М., 1976.
14. Кобаяси Исса. Стихи и проза. — СПб., 1996.
15. Конрад Н.И. Японская литература в образцах и очерках. - М., 1991.
16. Конрад Н.И. Японская литература. - М., 1974.
17. Краткая история литературы Японии. - Л., 1975.
18. Манйосю: Збірка міриад листків (друга половина VIII ст.): [Поезія] (З япон. пер. Іван Бондаренко) // Всесвіт. – 2004. - №3/4. – С.3-8.
19. Маньесю. - М., 1971.-Т. 1-3.
20. Мир по-японски. - СПб., 2000.
21. Мифология древнего мира. - М., 1977.
22. Місяць над Фудзі. - К., 1971.
23. Мондзаэмон Тикамацу. Драмы. - М., 1963.
24. Мурасаки Сикибу. Повість о Гэндзи. - СПб., 2001.
25. Мурасаки Сикибу. Повесть о Гэндзи: В 4 кн. - М., 1993.
26. Нидзе. Непрошенная повесть. — М., 1986.
27. Норито Семмё - М., 1991.
28. Ночная песня погонщика Есаку из Тамба. - М., 1989.
29. Повесть о доме Тайра. - М., 1982.
30. Повесть о прекрасной Отикубо. Старинные японские повести. - М., 1988.

31. Садзанами Сандзин. Сказання о древней Японии. - СПб., 2000.
32. Сайге. Горная хижина - М., 1979.
33. Сарасина никки. - СПб., 1999.
34. Сей сенагон. Записки у изголовья. - М., 1975.
35. Сказание о Ёсицуне. — М., 1974.
36. Современная японская новелла. 1945-1978. - М., 1980.
37. Тикамацу Мондзасмон. Драматические поэмы. — М., 1968.
38. Японська література: Хрестоматія. Том I (VII-XIII ст.) / Упорядники: Бондаренко І.П., Осадча Ю.В. – Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 562 с.
39. Японська література: Хрестоматія. Том II (IV-XIX ст.) / Упорядник: Бондаренко І.П. – Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – 696 с.
40. Японська література: Хрестоматія. Том III (XIX-XX ст.) / Упорядники: Бондаренко І.П., Осадча Ю.В. – Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – 536 с.